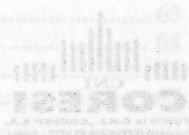

CUPRINS

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României	
BOLINTINEANU, DIMITRIE	
Legende istorice / Dimitrie Bolintineanu; dosar critic de	
Lucian Pricop - București : CarTex 2000, 201 (dosar născut)	
Fișă bibliografică	ISBN 978-973-104-623-2
Referințe critice	1. Pricop, Lucian
Muma lui Ștefan cel Mare	5821.132.1-91-34
P. Buzescu	794(498)-82-34
<i>Legende istorice</i>	
Aproful Putii	32
Consiliul secret	33
Cea de pe urmă noapte a	36
Călugărenii	37
Ferentaru	42
Fata de la	44
Un ostas român închis pești Dunăre	44
Mircea la bătaie	45
Mihai scăpând sîndarul	46
Mircea cel Mare și solii	47
Mihai la pădurarul	49
Cozia	50
Cornul lui Sas	52
Căpitănu de lăunțari	54
Marioara	55
Sora Ana	57
Daniel Sibastriu	59
Fiastri	60
Monastirea Putna	62
Ghinea Grecul	63
Ștefăniță-Domnul	64
Ogogenii	65
Bogdan în Polonia	66
Năvala lui Tepeș	67
Apa Bârsei	71

Dosar critic de
Lucian Pricop

EDITURA CARTEX 2000
București, 2016

CUPRINS

<i>Prefață</i> (Lucian Pricop)	7
<i>Fișă biobibliografică</i>	12
<i>Referințe critice</i>	16
Muma lui Ștefan cel Mare	25
Preda Buzescu	27
Doamna lui Neagu	28
Cupa lui Ștefan	29
Mânia lui Ștefan	31
Aprodul Purice	32
Consiliul secret.....	33
Cea de pe urmă noapte a lui Mihai cel Mare.....	36
Călugărenii	37
Ferentarul	42
Fata de la Cozia	43
Un ostaș român închis peste Dunăre	44
Mircea la bătaie	45
Mihai scăpând stindardul	46
Mircea cel Mare și solii	47
Mihai la pădurarul	49
Cozia	50
Cornul lui Sas	52
Căpitanul de vânători	54
Marioara	55
Sora Ana	57
Daniel Sihastru	59
Fiaștrii	60
Monastirea Putna	62
Ghinea Grecul	63
Ștefăniță-Domnul	64
Ogogenii	65
Bogdan în Polonia	67
Năvala lui Țepeș.....	70
Apa Bârsei	71

Grozea Vornicul	73
Mihai revenind de la Dunăre	74
Domnul Mavrogheni	75
Han-tătar	76
Rossandra	77
Bârlad	81
Baia	83
Codru Cosminului	85
Ștefan la moarte	87
Dumbrava roșie	88
Maria Putoaica	90
Dragomir sau cetatea lui Radu Negru	91
Muma lui Mihai	92
Mihnea și baba	93
Domnul Tighinei	100
Edessa	102
Cântece din exil	105
Proscrisul	108
Invocație	109
La Constantin Negri	110
Mihai în Transilvania	112
Întoarcerea lui Mihai	116
Miron Costin	117
La români	118
Mihai și călăul	119
Țepeș și solii	120
Ana-doamna	121
Sân-Petru	129
Moldavii la Marienburg	132
Solii lui Țepeș la Mohamet	135
Domnul Ionașcu	137
Vornicul Dumitru	138
Mihai la Vidin	139
La Unire	140
Siretul	141
Glubavii	143
Clejanii	144
Mustafa-pașa	146
Bătălia pe gheață	147
Moartea lui Mihai Viteazul	148
Visul lui Ștefan cel Mare	150
Movila lui Răzvan	153
Petru Rareș	154
Barnoschi-domnul	155
Mihai și ucigătorul	157

MUMA LUI ȘTEFAN CEL MARE

I

Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel,
Unde curge-n vale un râu mititel,
Plânge și suspină tânăra domniță,
Dulce și suavă ca o garofiță;
Căci în bătlie soțul ei dorit
A plecat cu oastea și n-a mai venit.
Ochii săi albaștri ard în lacrimile
Cum lucesc în rouă două viorele;
Buclele-i de aur cad pe albu-i sân,
Rozele și crinii pe față-i se-ngân.
Însă doamna soacră lângă ea veghează
Și cu dulci cuvinte o îmbărbătează.

II

Un orologiu sună noaptea jumătate.
La castel în poartă oare cine bate?
– „Eu sunt, bună maică, fiul tău dorit;
Eu, și de la oaste mă întorc rănit.
Soarta noastră fuse crudă astă dată:
Mica mea oștire fuge sfărâmată.
Dar deschideți poarta... Turcii mă-nconjur...
Vântul suflă rece... Rănila mă dor!”

Tânăra domniță la fereastră sare.

– „Ce faci tu, copilă?“ zice doamna mare.

Apoi ea la poartă atunci a ieșit

Și-n tăcerea nopții astfel i-a vorbit:

– „Ce spui, tu, străine? Ștefan e departe;

Brațul său prin taberi mii de morți împarte.

Eu sunt a sa mumă; el e fiul meu;

De ești tu acela, nu-ți sunt mumă eu!

Însă dacă cerul, vrând să-ngreuieze

Anii vieții mele și să mă-ntristeze,

Nobilul tău suflet astfel l-a schimbat;

Dacă tu ești Ștefan cu adevărat,

Apoi tu aicea fără biruință

Nu poți ca să intri cu a mea voință.

Du-te la oștire! Pentru țară mori!

Și-ți va fi mormântu-ncoronat cu flori!“

III

Ștefan se întoarce și din cornu-i sună;

Oastea lui zdrobită de prin văi adună.

Lupta iar începe... Dușmanii zdrobiți

Cad ca niște spice, de securi loviți.

II

PREDA BUZESCU

De trei zile lupta n-a mai încetat

Și tătarul pare c-a înaintat.

Dar Buzescu Preda vede cu durere

Floarea României ce pe vale piere.

Trece înainte pe un cal în joc

Ce varsă din ochii-i flacăra de foc.

Strigă cu tărie cetelor zdrobite

Ce la glasu-i mândru se întorc uimite.

Iată că nepotul hanului tătar

Trece pe-un sălbatec, ager armăsar;

Unde se arată pe întinsa vale,

Prin oștirea noastră își deschide cale.

Iar Buzescu Preda, cum îl întâlnește,

Îi ieși-nainte și-astfel îi vorbește:

– „Dacă nu ți-e frică și-ai credință-n tine,

O, tătare! vino să te bați cu mine!“

Ei descălecară atunci amândoi

Și se iau la luptă ca doi juni eroi.

Ochii tuturoră cată cu mirare

La Buzescu Preda și tătarul mare.

Ei se bat la raza stelei cei de foc,

Flăcările-i albe pe-a lor zale joc.

Vântul răcorește fruntea lor udată

Și mânia dulce sufletul le-mbată.

Ei se bat în spade – spadele se frâng;

Și se iau în brațe – se smucesc, se strâng.

Când tătarul scoate o secure mică
 Și, lovind pe Preda, pavăza îi strică.
 Dar el cu măciuca astfel îl lovi,
 Încât deodată căzu și muri.
 Iar după aceasta, oastea românească
 Pleacă și învinge hoarda tătarască.

DOAMNA LUI NEAGU

Neagoe cel Mare în al său palat
 Ce domnește pe-Argeș zice întristat:
 – „Mănăstirea noastră nu e săvârșită
 Și a mea avere este isprăvită!
 Dragi ostași, ce ziceți, nu ar fi păcat
 Ca să înceteze lucrul minunat?“
 – „Biruri noi pe țară pot ca să se puie!“
 Au răspuns ostașii ca să îl mângâie.
 Zic și ei decide biruri pe români
 De la cei mai tineri pân' la cei bătrâni.
 Doamna intră-n sală. Grațiile sclave
 Împletesc cu roze zilele-i suave.
 Ochii uzi de rouă spre pământ se-nclin;
 Rumenind la față ea vorbește lin:
 – „Voi vreți biruri nouă! Neagoe, te teme!
 Măine toată țara o să te blesteme.
 Astă mănăstire ce atât iubești,
 Printre fum de lacrimi poate s-o privești!
 Iată diamanturi! Vinde-le și-urmează
 Nobila lucrare ce te inimează.
 Căci aceste scule nu le pot purta
 Când femei pe față lacrimi vor păstra.“

Zice și arată un paner de aur
 Unde închisese gingașul tezaur.
 Ea îl dă. Și fața ca un frag cocând,
 Rumenă surâde, dragălaș și blând.
 Un bătrân se scoală și-astfel le vorbește:
 – „Inima străbună încă viețuiește.
 Țara care naște astfel de femei,
 Merită și viața și mărirea ei.
 Căci să știți cu toții că un neam se face
 Mare sau se perde cum femeii place.
 Și acum voi zice: Doamne! pot să mor,
 Căci văzură ochii-mi mântuirea lor!“

CUPA LUI ȘTEFAN

Într-o mănăstire din trecut rămasă,
 În domneasca sală se întinde masă.
 Misail prezidă ăst banchet voios
 Și în timpul mesei zice dureros:
 – „Ștefan după moarte lăasă moștenire
 Arcul său și cupa l-astă mănăstire.
 Cu Cantimireștii leșii au venit
 Și prădând locașul, arcul au răpit;
 Însă nu răpiră cupa minunată!
 Ea trăiește încă, de mirare!... Iată!“
 El arată cupa... Toți s-au minunat.
 Ea era săpată dintr-un matostat.
 Servii varsă-ntr-însa dulce tămâioasă.
 Fiecine-nchină pentru o frumoasă.

Când la cel din urmă rândul a venit,
Misail ia cupa și-astfel a vorbit:

— „Unde este timpul cel de vitejie?
Timpul de mari fapte?... Vai! N-o să mai vie?
A căzut Moldova, căci orice români
Se roșesc la gândul a mai fi stăpâni.

Ei îmbracă manta de înțelepciune;
Dar ca să-și ascunză trista slăbiciune.
Dar înțelepciunea fără-a cuteza,
E ca cutezarea fără-a cugeta.

Când vedem sfioasă patria română,
Ne-aducem aminte vorba cea bătrână:
Cel ce e mai aproape de mormântul său
La ideea morții tremură mai rău!

Ștefan nu mai este... Însă o să vie
Alți Ștefani cu viață și cu bărbăție:
Dacă timpul de-astăzi ne apasă greu,
Viitorul este al lui Dumnezeu!

Însă pân' să vie lanțul să ne rupă,
Nu va mai bea nimeni din această cupă;
Când un suflet mare se va arăta,
Hârburile cupei le va aduna.“

Zice, — aruncă cupa și o sparge-n trei...
Nimeni n-a strâns încă hârburile ei.

MÂNIA LUI ȘTEFAN

Ștefan al Moldovei la Vaslui sosește.
Cheamă pe miniștri, astfel le vorbește:
— „Morți erați în viață și v-am înviat!
Cu a țarei cârmă cinste vi s-a dat.
Să vă fac plăcerea fără mărginire,
Am lipsit pe rude de a mea iubire,
Am jertfit prieteni și ostașii mei
Ce-au lucrat cu țara la mărirea ei;
.....
Numai să domnească pacea pe-ăst pământ
Și să pot a zice: pentru toți domn sunt!
.....
La mărinimia care am avut
Pentru toți, răspundeți, ce fel ați făcut?
Voi primirăți cârma ca să o slăbiți!
Apărați coroana ca s-o umiliți!
Ca să cază domnul, ați voit să piară
Cu neatârnarea-i sfânta noastră țară.
Ați cătat mărirea, cinstea să-i luați,
La străinii hulită s-o îngenucheați!...
Căci a ei mărire dată-n al meu nume,
Mici și fără merit vă făcea în lume.
Neputând să mergeți unde suntem noi,
Ați voit să cază domnul pân' la voi.
Dar Ștefan cel Mare încă viețuiește!...
O, arcași! Îmi spuneți, țara ce dorește?“
„Moarte!“ strig-arcașii... Sălile răsun...
Trei miniștri mândri capul lor răpun.

Se-aprinsese-n luptă Hroît cel tiran.
 Când se-abate calul marelui Ștefan,
 Purice-i oferă calul său îndată.
 Domnul nu ajunge scara rădăcată.
 – „Doamne! Moviliță mă voi face eu,
 Ca să poți să-ncaleci după gâtul meu!“
 Zice și se pleacă. Ștefan, fără muncă,
 Prin mijlocu-acesta pe fugar s-aruncă.
 – „Purice, sărace! De voi câștiga,
 În movilă-naltă eu te voi schimba.
 Omul este mare, nu prin al său nume,
 Naștere, avere, ci prin fapte bune;
 Faptele sunt nobili, nu țărâna sa,
 Ce deopotrivă viermii-o vor mânca.

 Și acum, Movilă, hai a ne lupta!
 Căci urmașii noștri nu ne-or semăna!
 Mulți români chiar astăzi la străini aleargă
 Și prin ei așteaptă țara ca să meargă.
 Și cum vrei ca viața la ei a afla,
 Când tu nu o afli în inima ta!
 Cel străin nu-ți face niciodată bine
 Fără să câștige drepturi peste tine.
 Nu zic c-o să piară neamul românesc;
 Dar sunt timpi în care popolii slăbesc;
 Cum sunt ani în care pomul ce rodește,
 Nu dă nici o roadă, deși înflorește.
 Popolii se pleacă când mai-marii lor

În descurajare cu inima mor!...
 Când sunt robi ei înșiși l-a lor slăbiciune,
 Cum vor face liber un popor în lume?
 Popolul acela este ca sfârșit,
 Este cel din urmă: e la robi robît.
 Căci întotdeauna un popor se face
 Mare ori nemernic, celor mari cum place.
 Și să știi, aproade, că vor trece ani
 Până să mai vie Dragoși și Ștefani!“
 Zice, pleacă, învinge. Hroît se umilă.
 Purice aprodul s-a făcut Movilă.

CONSILIUL SECRET

La senat se-adună capii cei mai bravi,
 Soli germani, soli unguri, deputați moldavi,
 Preoți venerabili cu păstorul mare,
 Nobilă junime plină de-nfocare.
 Dar Mihai cu fața nobilată-n dor,
 Cel întâi se scoală și le zice lor:
 – „Astăzi turcii calcă drepturile sfinte,
 Schimbă viața-n moarte, țările-n morminte.
 De-astăzi peste fața dalbelor câmpii
 Pe ruine-naltă splendide geamii.
 Câmpul schimbă fața și se-mbracă-n doliu;
 După dâștii urmă flăcări, moarte, spoliu.
 Prin altare sfinte vasele zdrobesc;
 Intră prin familii, pe copii turcesc;
 Mame și fecioare rușinos insultă;
 De nici o putere barbarii n-ascultă.
 Suflete-njosite ce-n lume trăiesc
 Ca să rușineze neamul omenesc,

Libri
Respect pentru

În această țară calea lor arată
Și de dorul țării fierbântat se-mbată.
Neamul nostru piere; dar ce e mai rău,
Cade cu rușine pe mormântul său!

De-astăzi înaintea numai cu arma în mână
Va scăpa de moarte patria română
Între viața sclavă și-un mormânt fălos
Nu-ntârzie-un suflet nobil, generos.
Astfel totdeauna țara liberară
Vechi eroi ce-n fală se glorificară.
Inima lor mare să vieze-n noi!
Să perim sub arme ca străbunii-eroi!“

Astfel zice domnul. Un boier răspunde:
– „Dorul țării noastre sufletu-mi pătrunde.
Vorbele-ți sunt mândre, dulce mă răpesc
Din amare gânduri unde rătăcesc!
Dar, înalte doamne! Mult ar fi mai bine
Să-mblânzim pe fiară prin cuvinte line.
Țara-i obosită ca un trist mormânt
Aur, arme, brațe, doamne, nu mai sunt.
Apărarea noastră, cât de dalbă fie,
Ar scorni pe țară zile lungi de-urgie.
Inimile noastre zboară călduros
Peste-al bărbăției zid alunecos,
Dar înțelepciunea caută-a ne duce
Prin furtuni turbate către țelul dulce.“
Zice. Dar eroul astfel a vorbit:
– „Înțeleaptă-mi pare vorba ce-ai grăit,
Dar de-nțelepciunea robului ce-n fiare
Tremură să piarză zilele-i amare.
Poate-al țării tale nobil, sfânt amor
A putut să-ți facă gând îndoitor?
Este-nchisă calea pacea dulce-a cere.

Turcii pleacă fruntea numai la putere;
În lumina minții orbi sunt ochii lor;
Singuri își prepară negru venitor.
Frica de-a ne pierde pare slab prepus.
Nimeni cu-arma-n mână țara n-a supus.
Ne-nvoirea noastră, setea de domnie
Inimilor sclave, datu-ne-a-n sclavie.
Frații de Moldova, dalbi, leali eroi,
Gintele vecine vor veni cu noi.
Dar de-am fi chiar singuri, încă-ar fi mai bine
Să murim cu fală decât cu rușine!“

Capul legii noastre cere-a cuvânta.
Flacăra divină luce-n fața sa:
– „Legea ni se calcă, țara se robește
Și-armia română tot mai viețuiește.“
Zice și înalță brațul său în sus,
Arătând pe-o cruce chipul lui Isus:
– „Crist muri pe cruce pentru-umanitate
Și prin moarte dădu lumii libertate.
Nu-i creștin acela ce nu știe-a da,
Pentru-al țării bine, pacea, viața sa!
Dincolo de moarte radios străluce
Soarele mării eroilor, dulce.
Ochii-nțelepciunei, cei de moarte plini,
Nu pot să pătrunză dulcele-i lumini.
Astfel este omul ce-njosirea-abate:
Tremură să moară pentru libertate.
Dar poporul nostru, nobil, generos,
Rupe cu-a lui viață lanțul rușinos.“
Astfel le vorbește. Domnul oaste strânge,
Luptă mare-ncepe, pe barbari înfrânge.